

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 2.

Fylke: Rogaland

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Lutsira

Emne: Transport av høy.

Bygdelag:

Oppskr. av: Thoralf Kroelvig

Gard: Kroelvig

(adresse): Lutsira

G.nr. 31. Br.nr. 11.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Måten å orbeida med høy på er eins for alle trind. Einast for i tida at dei minste bruka og som ikkje eigde best bar høy inn. No derimot er det mykje brukt at ta trind eig best saman, eller og at den som ikkje eig best får låna, soleis at det er ingen no lenger som bar høy sitt inn.

Lutemarka (Lutemarkje) har aldri vore slottemark.

2. Frå gammelt visste ein ikkje om annan måte å túska høy på, enn på botten, botten der høy var sløje - sløje -. Var der fjukt med gras, kjørte ein gjerne fram netta av det til botten ein før hadde sløje og fjalt kjört inn av.

Å túska høy i hesje var fyrst prøvd ^{her} i 1933 av den som skriv dette. Linnare har fleine fede etter, men det er endå på laugst nor ikkje olumsk bruka. Ein finn metoden å vasa sein og tungvint. At høy túska i hesje vert godt og betre enn túsking

på omma vis er ein sand om, men
 at dette sverer ikkje opp for den
 sida det tek i å setja besja opp,
 ein tek litkegodt vognaden med
 markatistk som jernk og jernu-
 ark resultera i mindereverdigh høy.

Måten å transportera høyk til
 løa på var før som no med best
 og slede.

Før fortalde han minst etter
 dei bruka flattslede - slede med
 meier (droyer) - ei drog, fleire
 droyer - og iten kjul.

Leinane vark det slede med droyer
 og eit par små kjul - steinslethjul.
 Når desse sledene med droyer var i bruk
 såg. Å på dei bakover var inga lek på,
 ein måtte difor når sleden var tømt
 og skulde ikkje etter nytt lass kjøre ikkje
 andre sida av løa.

Det mest rimelige er at flattsleden
 var iten grind (remar), at dei
 lessa på den med å laga fangjer og
 etterpå snurra lasset med tåg.

Trur så godt at lasset kunne vera bra
 store.

Slede med droyer og små kjul
 - kjula måtte vera små for droyer,
 ellers vilde sleden verda å stjepe for-
 mykje på ende - var der grind -
 remar - på. Desse sledene kan og
 den som skriv dette minnast etter.

Sleden - ein hollar framleis høyvogn
 na for høysleden - ein no har er med
 sjider, vanlege hjorrekjul og grind -
 remar.

Ein kallar den og langsteden - long-
steden. Denne lesser ein på med å
kaste høyet oppi med höygaffel, og
ein - er det born helst fleire - til å
brakke (stoppe) høyet godt til etter
kvast ein lesser på.

7 gamle dagar hadde ein ikkje høy-
gaffel, det var å bruka armene både til
å lesse på og av.

7 ^{der} ~~lær~~ det er so laga verk det å
løyse reimen frå på den sida av steden
ein vit at høyet skal vera og vert
lasset i tår. Ælverre er her mange
enda som ikkje har læa tilaga so-
leis for føining av höylass, men som
etter elmen gamal måte må slite
høyet i tår steden med höygaffel.
Som so ofte sagt er dette eit helse-
løst arbeid

Sammenh for brukte dei som
ikkje eigde best å bora høyet inn.
Ein brukte då börtåg (böratåg), tok
fåget drittelt, laga lyktja midpå og
la fåget på botten. Med riva laga
ein fengjer og la oppå fåget til bora
var måleleg stor. Tok so bœ endan
av fåget rett over bora, smögde
desse gjennom lyktja på andre sida
og drog til. Han som skilde bora
måtte sette (setja) seg, tok ein arm
under kvar part av fåget som vart å
ligga med ein part over kvar skjel,
og med hjelp drog ein då hardt til.
Hjelp måtte og til av ein eller fleire
som stod bakk og lyfte under når

mannen med böra sküde reise seg.

To stülte leggstübbar var det heile ein såg atk av mannen iunder ein stor högvondel med autamatisk kürs for löa.

7 höyarbeidet er alle med som kan gjera nytta for seg, små og store, unge og gamle, gamle bodisjon Kanskje, men ligg det i ein at i høya må og vil alle vera med i same folk.

For dei fleste gjeld det i stor mon å få høgt velberga inn, som einstilde derimot iukkje tek so nøye, meir om å gjera vesta snart ferdig, Kanskje fyrst av alle, den som greier det ty-
kjer seg vel om seg sjölv for å vera ein drivandes Kar og fremipå gast-
brudar.

Kipa å böra gras eller høy i er iukkje brükt. 7 gamle dagar brüda ein den mykje å böra inn poteter med, og fisk heim i frå sjöen når fangsten var so pass stor atk iukkje vark fing-
rar nok på hendene å te fisken inn på.

Kipa kjøpte ein frå byggar der desse varh laga. Kipematerial finnes iukkje her, men var det likevel vuleg för at Kipa var det på kvar ein gard.

No er det knapp nokon som har, mange veit like om hva Kipa er.

Löyptreng er iukkje brükt, heller iukkje er tillerbor brükt til fösla av høy eller gras. Trillerbor ein har no er den vulege som brükast til lossing

av sand og grüsfarty.

3. Det høy vest kjörk inn om stümen
aren.

4. Kjörgriene er langkjerra med
grind (remar) og er omlag 3,2 m. lang
og 1,2 m. breid med 1. m. höge remar.
Elsers viser ein til som er nemnt
under spørsmål 2.

Kjörstede er stede med droger framme
og kjör nokk bakom midtin av steden
sleis at fremste part av steden får
overvekt og kriller på drogene som
legg til marka.

Stede med droger har ein ikkje lov
å kjöra på grüveg med, ellers hvor ein
so lystar. For andre Kjörgrier inga regel
i so måte

Det er some steden ein brükar både
til høy og korn, og vest lassa etter som
ein får å ligge på. Ein rednar lassa
jærk over å vera omlag 200 kg. høy

Nokom regel for ellersiste lass
kjenner ein ikkje, men av omsyn til
ikkje å syne sleiv er ein nöye på
det ikkje legg nokk att.

5-6. Lomslett har ein ikkje. Let-
mark og flölar er i det ringaste og
gjer knapp möring nokk for büskagen
stümen til ende.